

ФЕНОМЕН ПАРТНЕРСТВА У СУЧАСНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ ВИМІРІ

THE PHENOMENON OF PARTNERSHIP IN THE MODERN PEDAGOGICAL DIMENSION

У статті визначено місце та роль партнерства у сучасному педагогічному просторі. Акцентовано увагу на партнерстві між суб'єктами освітнього процесу як пріоритетному напрямі вітчизняної освіти. На основі аналізу останніх досліджень і публікацій встановлено аспектистність трактування сутності партнерства, що актуалізує необхідність його цілісного вивчення. Метою статті є розкриття сутності і значення феномену «партнерство» у сучасному вимірі. Визначено, що вперше у науковій обіг поняття «партнерство» було запроваджено американською дослідницею Джойс Л. Епштейн у 90-х роках ХХ століття. Констатовано, що у вітчизняному освітньому просторі феномен партнерства активно почав досліджуватись у період людиноцентрованого реформування сучасної освіти і є сьогодні багатогранним і поліфункціональним. Встановлено, що цей термін широко використовується в сучасній психолого-педагогічній літературі й має чимало інтерпретацій, розглянуто сучасні його тлумачення, в ході яких з'ясовано, що: 1) під час взаємодії кожен з партнерів має свою власну мету, прояв власної позиції, досягнення які можливі тільки у співпраці; 2) ефективне партнерство залежить від довіри й взаєморозуміння партнерів один до одного; 3) особливого значення під час спільної діяльності набувають особистісні відношення між партнерами (симпатія, зацікавленість, повага до інших тощо). Обґрунтовано та представлено авторську дефініцію поняття «партнерство» як системи паритетних взаємин суб'єктів освітнього процесу, яка характеризується загальними цілями, взаємною відповідальністю сторін за результат співпраці, а також особистісним прогресом учасників у процесі спільної діяльності. Проаналізовано сутність контексту сумісності (вибір конкретного партнера, визначення формату спілкування, формування спільних норм та цінностей взаємодії, конкретизації вкладу кожного з партнерів в успіх взаємодії). З'ясовано, що головним комунікативним механізмом освітнього партнерства є діалог, який передбачає двосторонню творчість двох рівних учасників. Подальшого системного вивчення потребує науковий тезаурус проблеми формування партнерської взаємодії майбутнього педагога.

Ключові слова: партнерство, освітнє партнерство, педагогіка партнерства, співпраця, суб'єкти освітнього процесу, діалог, взаємодія.

The article defines the place and role of partnership in the modern pedagogical space. Attention is focused on the partnership between subjects of the educational process as a priority direction of domestic education. On the basis of the analysis of the latest researches and publications, the aspect of the interpretation of the essence of partnership has been established, which actualizes the need for its integral study. The purpose of the article is to reveal the essence and meaning of the "partnership" phenomenon in the modern dimension. It was determined that for the first time the term "partnership" was introduced into scientific circulation by the American researcher Joyce L. Epstein in the 90s of the 20th century. It was established that in the domestic educational space the phenomenon of partnership began to be actively explored during the period of people-centered reform of modern education and is today multi-faceted and multi-functional. It was established that this term is widely used in modern psychological and pedagogical literature and has many interpretations, its modern interpretations were considered, during which it was found that: 1) during interaction, each of the partners has his own goal, manifestation of his own position, achievement which are possible only in cooperation; 2) effective partnership depends on trust and mutual understanding of partners; 3) personal relations between partners (sympathy, interest, respect for others, etc.) acquire special importance during joint activities. The author's definition of the concept of "partnership" as a system of parity relations of the subjects of the educational process, which is characterized by common goals, mutual responsibility of the parties for the result of cooperation, as well as the personal progress of the participants in the process of joint activity, is substantiated and presented. The essence of the context of compatibility was analyzed (choosing a specific partner, determining the format of communication, forming common norms and values of interaction, specifying the contribution of each partner to the success of interaction). It was found that the main communicative mechanism of educational partnership is dialogue, which involves two-way creativity of two equal participants. The scientific thesaurus of the problem of forming partnership interaction of the future teacher needs further systematic study.

Key words: partnership, educational partnership, partnership pedagogy, cooperation, subjects of the educational process, dialogue, interaction.

УДК 37:159.923.2
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2022/51.1.2>

Спіхіна М.А.,
канд. пед. наук,
доцент кафедри дошкільної
та початкової освіти
Навчально-наукового інституту
педагогіки і психології
Державного закладу «Луганський
національний університет
імені Тараса Шевченка», м. Полтава

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Соціально-економічні процеси, які відбуваються сьогодні в нашій країні, вказують на суттєве зростання ролі освіти в усіх сферах суспільного життя. Потужну державу і конкурентну економіку може забезпечити згуртована спільнота творчих людей, відповідальних громадян, активних і підприємливих. Саме таких громадян мають готувати заклади освіти [8]. Наймасш-

табнішою реформою Міністерства освіти і науки України за часів незалежності нашої держави стала реформа шкільної освіти «Нова українська школа», основні засади якої викладено в Концепції нової української школи (2017), яка законодавчо закріплена Законом України «Про освіту» (2017) та деталізована Законом України «Про повну загальну середню освіту» (2020 р.). У зв'язку з цим особливої важливості у сфері освіти набувають нові педагогічні цінності, які зумовлюють парт-

нерські, рівноправні, педагогічно плідні взаємини між учасниками освітнього процесу.

Партнерська позиція вчителя сприяє розвитку активності, вмінню самостійно прийняти рішення, позитивно впливає на емоційний контроль, стимулює прагнення до особистісного успіху. Отже, активне впровадження феномену партнерства в усі сфери соціального життя є актуальним, а нові завдання сучасної освіти потребують переходу на партнерський рівень взаємодії з учасниками освітнього процесу.

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Зростаючий інтерес до феномену партнерства та включення поняття «педагогіка партнерства» у число одного з важливих напрямів сучасної педагогіки об'єктивно зумовлюється його актуалізацією в Концепції нової української школи (2017). Активізація наукових розвідок українських вчених останнім часом спрямовується на дослідження феномену партнерства між суб'єктами освітнього процесу у сучасному педагогічному просторі і виступає сьогодні пріоритетним напрямком в освітній сфері. Проте, відсутність єдиного розуміння сутності партнерства та його реалізації у сучасному освітньому процесі у вищій школі, на наш погляд, залишаються неповними й недостатньо систематизованими.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Студіювання науково-педагогічної літератури дає нам підстави стверджувати, що у соціальній антропології, соціології, економіці, а також у суміжних дисциплінах значна кількість досліджень присвячена аналізу різних аспектів партнерства: соціально-трудова, економічних, правових, соціокультурних, міжнародних відносин та бізнесу тощо. Феномен партнерства в освітньому середовищі досліджується за такими науковими напрямками: методологічні підходи до визначення поняття «партнерство» (Г. Татаринцева, О. Топузов); освітнє партнерство у вищій школі (С. Герасіна, О. Дубасенюк, В. Желанова, С. Коляденко, О. Коханова, В. Оніпко О. Топузов, та ін.); проблема використання педагогіки партнерства у підготовці майбутніх фахівців Нової української школи вивчали (О. Барабаш, О. Бондаренко, А. Бугайчук В. Дідух, В. Желанова, І. Казанжи, Ю. Лимар, О. Савченко Т. Федірчик та ін.); педагогіка партнерства у НУШ (Н. Баришовець, Т. Водозька, І. Вороніна, С. Довбенко, І. Калько, Т. Кравчинська, Л. Ніколенко, Л. Прокопів, О. Сесік, та ін.); соціальне партнерство в освітньому середовищі (П. Байдаченко, О. Байназарова, Г. Задорожного, К. Зелінська, О. Іонова, В. Кириченко, Н. Лісова, І. Мельник, А. Рибіна, Н. Романова, О. Савчук, І. Ящук, та ін.); проблематика партнерської взаємодії в контексті інклюзивної освіти (Ю. Бойчук, Л. Будяк С. Бужинська, Н. Ворон, І. Зверева, А. Капська, Н. Кічук, О. Колісник, Ю. Найда, Н. Софій,

Д. Супрун, Н. Шматко та ін.); реалізація принципів педагогіки партнерства в умовах дистанційного навчання (М. Астахова, В. Дідух, С. Китиченко, Т. Китиченко, М. Смирнова, А. Шульга, та ін.).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Узагальнюючи результати дослідження вітчизняних вчених констатуємо, що протягом останніх років феномен партнерства набуває все більшої актуальності, проте комплексний аналіз і теоретичне осмислення підходів до визначення сутності терміну «партнерство» досліджується аспектно і потребує подальшого поглибленого вивчення.

Метою статті є розкриття сутності і значення поняття «партнерство» у контексті сучасних вимог до оновлення вітчизняної вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Уперше поняття «партнерство» в освітньому сенсі використано на початку 90-х років ХХ століття у працях американської дослідниці Джойс Л. Епштейн. Авторка вперше розглядає взаємодію школи і сім'ї в контексті педагогічного партнерства, під яким вона розуміє інтеграцію шкільного та родинного життя. Основна мета партнерських відносин між школою та родиною, на думку американської вченої, полягає у вихованні в учнів мотивації на досягнення успіхів у навчанні й збільшенні числа родин, які активно приймають участь в освіті своїх дітей [9, с. 8].

У вітчизняній педагогічній сфері феномен партнерства з'являється у 2017 році із появою Концептуальних засад реформування середньої освіти «Нова українська школа», у яких відзначено, що нова школа працюватиме на засадах педагогіки партнерства, де учителі та учні є рівноправними учасниками освітнього процесу і разом відповідають за його результати [5]. Відзначимо, що переважна кількість науково-методичних праць присвячена визначенню сутності *педагогіки партнерства*, виокремленню її основних принципів та проблемам впровадження педагогіки партнерства у сучасний освітній простір. Проте наукове визначення та єдине трактування суті партнерства у сучасному науковому-педагогічному обігу відсутнє. Відзначимо, що «партнерство» донедавна не було предметом дослідження в педагогіці й є доволі новим явищем в освітній сфері, а тому сьогодні існує чимало інтерпретацій цього феномену.

Поняття «партнерство» походить від англійського слова «partnership» і тлумачиться як: 1. Положення партнера, того, хто бере участь із ким-небудь у спільній справі, занятті. 2. Узгоджені, злагоджені дії учасників спільної справи. 3. Взаємні відносини, контакти держав, громадських угруповань, підприємств та ін., основані на взаємовигідності та рівноправності [3, с. 708].

Зміст поняття «партнерство» в педагогічному контексті сучасними науковцями визначається як:

- система взаємин суб'єктів освітнього процесу у ЗВО, що базується на засадах рівноправ'я, прозорості, довіри (В. Желанова) [4].

- спосіб формування особистості, що полягає в пробудженні та розвитку реальних можливостей дитини до самовизначення, самореалізації та самоформування (О. Коханова) [6].

- система відносин (освітніх, економічних, соціальних, культурних, правових, управлінських та ін.), котра виникає в процесі добровільної співпраці суб'єктів освітньої діяльності (учасників освітнього процесу) з іншими юридичними або/та фізичними особами задля створення оптимальних умов реалізації освітніх, інших суспільних цілей, досягнення яких можна пов'язати з освітніми (О. Топузов) [7, с. 9].

- безупинний процес, стадіями якого є діалог, що ґрунтується на компромісі, досягнута в діалозі згода або консенсус, безпосередньо практична діяльність, що передбачає розмежування (спеціалізацію) і кооперацію дій та праці [2, с. 13].

Результати аналізу зазначених досліджень дозволили зробити певні узагальнення: 1) у партнерстві кожен з учасників має свою власну мету, прояв власної позиції, досягнення яких можливе тільки у співпраці; 2) партнерство базується на взаєморозумінні партнерів один до одного; 3) у спільній діяльності суттєвими є особистісні відношення між партнерами (симпатія, зацікавленість, повага до інших тощо).

Отже, на нашу думку, **партнерство** – це система паритетних взаємин суб'єктів освітнього процесу, яка характеризується загальними цілями, взаємною відповідальністю сторін за результат співпраці, а також особистісним прогресом кожного учасника у процесі спільної діяльності. Зауважимо, що партнери – це учасники взаємодії (суб'єкти освітнього процесу (викладач - студент), які здатні до діалогу й групового спілкування, до роботи у команді, організують освітній процес і співпрацюють у досягненні поставленої мети.

Маємо підкреслити, що у партнерстві учасник не просто проявляє себе в заданих умовах, співпрацюючи з іншими людьми, але й сам повинен активно формувати контекст сумісності. Це стосується вибору конкретного партнера, визначення формату спілкування, формування спільних норм та цінностей взаємодії, конкретизації вкладу кожного з партнерів в успіх взаємодії. Важливого значення набувають особливі взаємини між людьми, що дозволяють кожному партнеру реалізувати свій потенціал. Загальновідомо, що справжні рівноправні партнерські відносини у професійному спілкуванні можливі лише за умови діалогічної взаємодії [1], тому, вважаємо, що головним механізмом освітнього партнерства є діалог, який передбачає двосторонню творчість двох рівноправних учасників.

Висновки. Результати здійсненого аналізу дозволяють зробити висновок про те, що про-

блематика партнерства в сучасному освітньому просторі є надзвичайно актуальною. На основі вивчення праць сучасних вчених, предметом яких є партнерство, визначено, що у партнерстві кожен з учасників має свою власну мету, прояв власної позиції, досягнення які можливі тільки у співпраці; ефективно партнерство залежить від довіри й взаєморозуміння партнерів один до одного; особливого значення під час спільної діяльності набувають особистісні відношення між партнерами.

На підставі викладеного зазначимо, що партнерство – це система паритетних взаємин суб'єктів освітнього процесу (партнерів), яка характеризується загальними цілями, взаємною відповідальністю сторін за результат їхньої співпраці, а також особистісним прогресом кожного учасника у процесі спільної діяльності. Саме таке партнерство забезпечується створенням умов: співпрацюючи з іншими людьми учасник взаємодії сам повинен активно формувати контекст сумісності; психологічно-комфортна атмосфера, яка дозволяють кожному партнеру реалізувати свій потенціал та діалогічна взаємодія. Перспективами подальших досліджень у даній сфері є визначення сутності та структури партнерської взаємодії вчителя початкової школи з суб'єктами освітнього процесу.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Амеліна С.М. Діалогічні методи навчання в аграрному ВНЗ. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. 2011. Вип. 159 (ч. 1). URL: http://esteticamente.ru/portal/soc_gum/nvnuu_ppf/2011_159_1/zmist.htm
2. Березюк О.В., Воронцова Т.В., Єжова О.О., Гранде О.В., Єресько О.В., Кириченко В.І., Петрочко Ж.В., Пономаренко В.С. Партнерство задля нарощування потенціалу. Посібник для активістів неурядових організацій. К. : «Здоров'я через освіту», 2014. 28 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. К. Ірпінь : ВТФ «Перун». 2004. 1440 с.
4. Желанова В.В. Логіка формування навичок партнерства у майбутніх педагогів в освітньому середовищі ЗВО. *Проблеми освіти*. 2019. № 91. С. 157-161. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/29542>
5. Концепція Нової Української Школи, від 27.10.2016. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkolacompressed.pdf> (дата звернення: 17.06.2022)
6. Коханова О.П. Партнерство як фактор соціалізації особистості. *Педагогічний процес: теорія та практика*. 2013. Вип. 2. С. 196-204. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pptp_2013_2_24
7. Топузов О.М. Освітнє партнерство в системі загальної середньої освіти: теорія і методологія. Київ : Інститут педагогіки : Педагогічна думка, 2021. 160 с.
8. Реформа освіти та науки. *Урядовий портал*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu/reforma-osviti> (дата звернення: 8.08.2022)
9. Epstein J. School and Family Partnerships. *Encyclopedia of Educational Research*, edited by M.Alkin. New York : McMillan, 1992 p. 8.